

بررسی مساجد معاصر شهر تهران و تطبیق آن با شرایط بهینه "نمونه‌های مورد بررسی: مسجد الجواد، مسجد امام رضا"

علی مرادی گنجی^{۱*}، محمد گرفنی^{۲*}، محمدرضا کشن روستا^{۳*}

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه ا.ب.ا. تهران - منطقه ۲۲، ali.moradi7065@yahoo.com، نویسنده مسئول

۲. دانشجوی ارشد دانشگاه ا.ب.ا. تهران - منطقه ۷، mohamadgarfani@gmail.com

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه ا.ب.ا. هشتگرد - شهر جدید، shahab.keshanroosta7398@gmail.com

چکیده:

مسجد ریشه در کلمه سجده دارد و مکانی است برای نیایش و وحدت مسلمانان در دین اسلام که این مکان معنوی ابتدا با یک پلان مربع شکل و بسیار ساده با سقفی از جنس شاخ و برگ درختان نخل توسط حضرت محمد (ص) و یاران ایشان ساخته شده است. این مکان معنوی از گذشته تا به اکنون در کشورهای مختلف از جمله ایران دستخوش تغییرات شگرفی بوده است. هدف از انجام این مقاله بررسی کالبد معماری مساجد مدرن و تطبیق آن با شرایط بهینه در شهر تهران است. این پژوهش به دنبال آن است که آیا مساجد امام رضا و الجواد در تهران از لحاظ شاخص‌ها و استانداردهای فیزیکی زمین و معماری و همچنین از نظر ظرفیت، سازگاری، وابستگی و مطلوبیت از شرایط بهینه برخوردار هستند؟ روش تحقیق استفاده شده در این مقاله توصیفی-تحلیلی است و برای گردآوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، اسنادی، بررسی متون و مشاهدات میدانی استفاده شده است و در ادامه به توصیف نمونه‌های موردی (مسجد امام رضا- مسجد الجواد در تهران) به دلیل تغییرات عمده در کالبد فیزیکی این مساجد می‌پردازیم و در نهایت آن‌ها را با ضوابط و الگوهای معماری و مکان‌یابی مورد قیاس و بررسی قرار می‌دهیم. نتایج این تحقیق حاکی از آن شد، با وجود اینکه در هر دو مسجد ریز فضاها مهم مورد نظر یک مسجد محلی طراحی شده است اما با توجه به تصویرسازی ذهنی افراد از مسجد، که بیشتر از مساجدی با گنبد و مناره بوده است؛ شناخت مردمی که اطراف این مساجد زندگی می‌کنند نسبت به این مساجد کمتر است. در ادامه می‌توان گفت مساجدی که شکل فیزیکی آن‌ها بسیار متفاوت‌تر از دیگر مساجد قدیمی ایرانی- اسلامی که اکثراً کالبدی یکنواخت داشته‌اند هستند، مانند مسجد الجواد، مسجد امام رضا، مسجد ولیعصر، مسجد قدس و .. می‌توانند نیازها و خواست‌های افراد را تأمین کنند و مورد پذیرش مردم واقع شوند، این موضوع با توجه به حضور افراد در این مساجد مشهود بوده است. اما برای شناخته‌تر شدن به زمان بیشتری نیاز است

واژگان کلیدی: مسجد، معماری، کالبد، برنامه فیزیکی، مکان یابی